

Wyrok z dnia 2 października 2003 r., V CK 228/02

Zatwierdzona i ogłoszona w trybie określonym ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 54, poz. 348 ze zm.) taryfa dla energii cieplnej obowiązuje z upływem terminu określonego w art. 47 ust. 4 tej ustawy, chyba że strony w umowie sprzedaży energii określiły inne warunki wprowadzenia zmian w zakresie cen i stawek opłat lub inny sposób rozliczenia.

Sędzia SN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz

Sędzia SN Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Huty "C.", S.A w S. przeciwko Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w D.G. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 2 października 2003 r. kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 2001 r.

zmienił zaskarżony wyrok i oddalił apelację oraz zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa na rzecz powodowej Huty kwotę 2700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego; zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa na rzecz powodowej Huty kwotę 8795 zł tytułem kosztów procesu za instancję kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo ustalając, że strony wiązała umowa dostawy energii cieplnej z dnia 31 sierpnia 1993 r. Pozwane Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej nie zapłaciło należności za energię dostarczoną przez powodową Hutę "C." w okresie od marca 1999 r. do grudnia 1999 r., stanowiącej różnicę pomiędzy ceną wynikającą z powołanej umowy, a ceną ustaloną w postępowaniu administracyjnym, zatwierdzoną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Taryfa ta została opublikowana dnia 10 sierpnia 1999 r. w Dzienniku

Urzędowym Województwa Śląskiego. Ustalone ceny i opłaty wiążą – zdaniem Sądu Okręgowego – stronę pozwaną.

W uwzględnieniu apelacji tej strony Sąd Apelacyjny – zaskarżonym orzeczeniem – zmienił wyrok Sądu Okręgowego i powództwo oddalił.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że do oceny charakteru prawnego cen ustalonych w taryfach mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, pozwalające na przyjęcie, że są to ceny maksymalne w rozumieniu art. 538 k.c. Z odwołaniem się do zasady wynikającej z art. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 54, poz. 348 ze zm. – dalej: "Pr.energ."), że stosunki prawne pomiędzy odbiorcami a przedsiębiorcami energetycznymi są stosunkami umownymi, istnieje – w ocenie Sądu Apelacyjnego – uzasadniona podstawa do przyjęcia, iż strony, w szczególności odbiorcy są uprawnieni do negocjowania cen taryfowych. Zatwierdzenie i opublikowanie taryfy dla powódki nie stworzyło zatem prawnych podstaw do przyjmowania automatyzmu jej obowiązywania dla odbiorców.

Kasację złożyła powodowa Huta "C.". Skarżąca powołując się na podstawę z art. 393¹ pkt 1 k.p.c. zarzuciła błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 3 pkt 17, art. 47 pkt 4 Pr.energ. przez przyjęcie, że termin wejścia w życie zatwierdzonej w trybie art. 45 Pr.energ. taryfy dla ciepła określony w art. 47 pkt 4 Pr.energ. nie wiązał odbiorcy i był uzależniony od jego złożenia przez odbiorcę pozytywnego oświadczenia woli o terminie obowiązywania taryfy.

Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 oraz art. 382 k.p.c. przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Apelacyjnego z zebrany materiał dowodowy przez ustalenie, że z umowy stron z dnia 31 sierpnia 1993 r., a w szczególności § 13 i 16 wynika konieczność wyrażenia zgody przez pozwanego na wejście w życie taryfy ustalonej w trybie decyzji administracyjnej.

Skarżąca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezsporne jest, że powodowa Huta "C." jest przedsiębiorstwem energetycznym mającym koncesję. Stosownie do art. 47 Pr.energ., przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesje mają obowiązek ustalania taryf, które podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

Zatwierdzenie lub odmowa zatwierdzenia taryfy przez Prezesa następuje decyzją administracyjną, która powinna być wydana w terminie 30 dni od dnia przedstawienia taryfy do zatwierdzenia (art. 47 ust. 2). Odmowa zatwierdzenia taryfy może nastąpić jedynie w razie stwierdzenia niezgodności taryfy z zasadami i przepisami, o których mowa w art. 45 i 46 Pr.energ. Artykuł 45 stanowi, że taryfy dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła powinny zapewnić pokrycie uzasadnionych kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania lub obrotu paliwami i energią, kosztów modernizacji, rozwoju oraz ochrony środowiska a także zapewnić ochronę interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen. Taryfa ma zatem pokryć uzasadnione koszty działalności przedsiębiorstwa energetycznego i zapewnić niezbędne środki do samofinansowania jego działalności. Potwierdzają to liczne postanowienia ustawy obowiązujące przy ustalaniu taryfy i nałożenie na Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki ustawowego obowiązku działania na rzecz równowagi interesów przedsiębiorstw energetycznych oraz odbiorców paliw i energii (art. 23 Pr.energ.). Przedsiębiorstwa energetyczne świadczą specyficzne rodzaje usług, które zaspokajają elementarne potrzeby bytowe ludności i muszą być dostępne powszechnie, bez względu na poziom zamożności społeczeństwa. Zrozumiała jest zatem regulacja przez właściwe organy ceny i tym samym ograniczenie zysku przedsiębiorcy, mimo że usługi te mają charakter komercyjny. Artykuł 3 pkt 17 Pr.energ. określa taryfę jako zbiór cen i opłat oraz warunków ich stosowania, opracowany przez przedsiębiorstwo energetyczne i wprowadzony jako obowiązujący dla określonych w nim odbiorców w sposób określony ustawą. Oczywiste jest, że przepisy ani odmowa odbiorcy nie mogą prowadzić do wymuszenia prowadzenia przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej ze stratą. Ustawa, nakładając obowiązek zatwierdzenia taryf, przewiduje także obowiązek ich stosowania (art. 56 ust. 1 pkt 5), oraz sankcje za stosowanie cen i taryf wyższych od zatwierdzonych (art. 56 ust. 1 pkt 6). Naruszenie przepisów o taryfach stanowi naruszenie określonych przepisami prawa warunków wykonywania koncesjonowanej działalności gospodarczej w rozumieniu art. 22 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.).

Bezprzedmiotowe są rozważania o możliwości stosowania przez przedsiębiorstwo energetyczne, w indywidualnie negocjowanych umowach, cen

niższych niż przewidziane w taryfie, ponieważ w przedmiotowej sprawie spór nie dotyczył w ogóle wysokości ustalonych opłat, a wyłącznie terminu zastosowania nowej taryfy. Pozwany wskazywał, że nie kwestionuje ustalonych cen, lecz wyłącznie termin wejścia w życie taryfy. Zapatrywanie Sądu Apelacyjnego, że sama taryfa nie stwarzała podstaw prawnych do przyjmowania automatyzmu jej obowiązywania dla odbiorców, którzy są uprawnieni do negocjowania cen taryfowych odnieść zatem należy, w bezspornych okolicznościach sprawy, do terminu wejścia w życie taryfy. Warunkami obowiązywania taryfy, których spełnienia pozwany nie kwestionował, są ogłoszenie zatwierdzonej taryfy we właściwym miejscowo wojewódzkim dzienniku urzędowym i upływ co najmniej 14 dni od czasu publikacji tej taryfy.

Strony pozostawały w stosunku zobowiązaniowym o charakterze ciągłym nawiązanym na podstawie wieloletniej umowy z dnia 31 sierpnia 1993 r. Umowa stron nie przewiduje, że zmiana wysokości opłat wymaga powiadomienia odbiorcy z odpowiednio dłuższym wyprzedzeniem, co pozwala na wnioskowanie, iż ustawy wymóg publikacji taryfy, stanowiący warunek wprowadzenia jej w życie był wystarczający dla odbiorcy. (...) Nie można zatem zasadnie zarzucać, że wprowadzenie nowej taryfy nastąpiło bez uprzedniego poinformowania o tym odbiorców, w tym także pozwanego Przedsiębiorstwa. Trafnie zatem powodowa Huta odwoływała się w toku postępowania, także w instancji kasacyjnej, do postanowienia § 16 umowy, pominiętego przez Sąd Apelacyjny. Stanowi ono, że wszelkie zmiany dotyczące wytwarzania energii cieplnej, jej przesyłania i sprzedaży, wynikające z przepisów ogólnie obowiązujących lub zarządzeń i wytycznych właściwych władz, wiążą strony w dacie ich wprowadzenia i stanowią odpowiednią zmianę umowy bez potrzeby jej wypowiedzenia i zawierania nowej umowy.

Pozwany pozostaje nadal w ciągłym stosunku zobowiązaniowym z Hutą, pobiera od powódki energię cieplną i dowodzi, że ekonomicznie uzasadnione koszty pozyskania tej energii ustalone w taryfie mogą być zastosowane dopiero po uzyskaniu akceptacji co do terminu ich wejścia w życie przez odbiorcę ciepła. Takie zapatrywanie nie znajduje potwierdzenia zarówno w treści powołanej umowy wiążącej strony, jak i przepisach Prawa energetycznego. Zatwierdzona i ogłoszona w trybie określonym ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne taryfa dla energii cieplnej obowiązuje z upływem terminu określonego w art. 47 ust. 4 tej

ustawy, chyba że strony w umowie sprzedaży energii określiły inne warunki wprowadzenia zmian w zakresie cen i stawek opłat lub sposób rozliczenia. Autonomia decyzyjna stron nie została w tym zakresie wyłączona ani ograniczona, co potwierdza art. 5 ust. 2 Pr.energ., który wśród obligatoryjnych składników umowy o dostarczenie energii wymienia obowiązek włączenia do jej treści postanowień dotyczących cen i stawek opłat oraz warunków wprowadzenia w nich zmian.

Z tego wynika, że kasacja powódki oparta na naruszeniu prawa materialnego okazała się uzasadniona. Wykładnia oświadczenia woli należy do kwestii prawnych, gdyż stwierdzone w tym zakresie wadliwości stanowią naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną ich wykładnię. Istniały więc podstawy do orzeczenia co do istoty sprawy (art. 393¹⁵ k.p.c.).